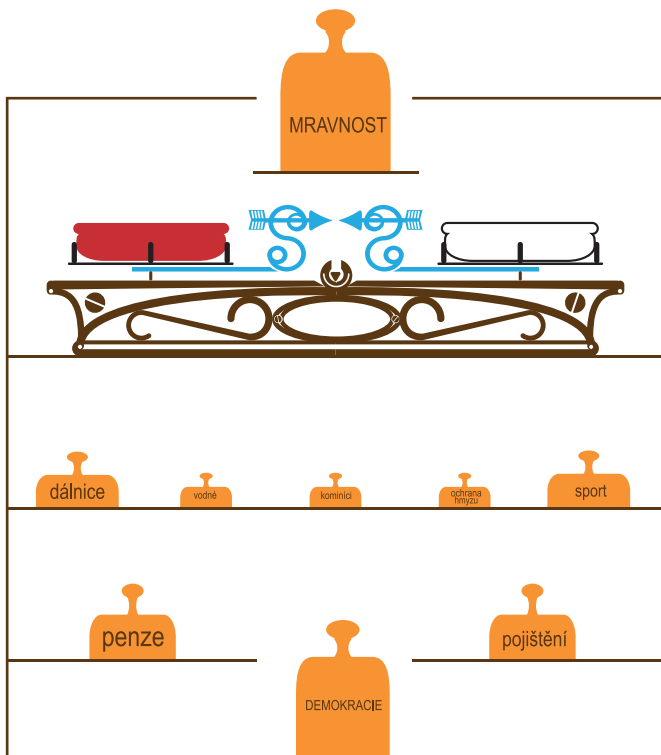

Petr Piřha

Občan uvařuje cestou k volbám

3. PRAVICE A LEVICE

V moderních dějinách jsme si zvykli hovořit o politickém spektru. V podstatě jde o škálu názorů na jednu jedinou otázku, která ovšem je naprosto zásadní. Tou otázkou je, jaký je vztah mezi občany a státem. Odpovědi jsou dvě. Jedni tvrdí, že stát je víc než občané. Sedávají tradičně v levé části Sněmovny a nazývají se levice. Ti, kteří sedí v pravé části Sněmovny, říkají přesný opak a trvají na tom, že občané jsou víc než stát.

Volíme zpravidla z více stran, ale zásadním rozhodnutím je, zda budeme volit některou z pravicových stran nebo některou z levicových stran. Stručně řečeno pravici nebo levici. Právě a vlastně jedině toto rozhodnutí odpovídá našemu přístupu k životu a také ho vyjadřuje. Zamysleme se nad tím, co zcela konkrétně znamená být pravičák nebo levičák.

Podstatou levičáctví je nadřazení státu občanům. Levicové strany nabízejí občanům velké sociální jistoty a tvrdí, že se o ně stát postará. Tím občany zbaví jejich starostí, ale také je zbavuje zodpovědnosti. Výsledkem je, že si občané řeknou: *Proč bych se staral, postará se stát.* To by bylo takřka rajsky příjemné. Jenže z čeho to bude stát platit? Lidé, bohužel, jsou, jací jsou. Vždy chtějí pracovat spíš méně než více. Stát potřebuje víc peněz,

aby je uspokojil, a levicové vlády to řeší různě. Zvýší daně, což se nakonec dotkne všech. U vybarvenější levice se vyvlastní majetek těch bohatších. Vždy je někdo bohatší, a krok za krokem se dospěje k tomu, že už nikdo nemá nic a nastane kýžená sociální rovnost. Společnost se pak dá těžko rozpoznat od márnice. Aby se nestalo něco tak nepěkného, vydávají se levicové vlády cestou života na dluh, což se opět vymstí všem, ale až za čas, takže *nás* se to už nebude týkat.

Nadřazení státu občanům ve své podstatě přináší nesvobodu. Stát nadřazený občanům totiž ví lépe, než oni, co potřebují a co jim prospívá. Podle vědeckých poznatků je ve všem řídí. Dříve nebo později začne stát určovat i to, co si lidé mají myslet a říkat. Pokud to někdo není s to rychle pochopit, natluče se mu to do hlavy pendrekem.

Pravičáci zdaleka nejsou tak přímočaře přitažliví. Nenabízejí skoro žádné jistoty a jsou připraveni starat se jen o těžko řešitelné situace občanů. Zatímco levice z občanů snímá zodpovědnost, pravice na ně odpovědnost klade a to především odpovědnost za sebe, ale dál i odpovědnost za ty druhé a za stát. Výhody, které nabízí pravice, totiž svobodu a plnou lidskou důstojnost, se mnoha lidem zdají draze zaplacené a velice pracné. Docela obtížně se vysvětluje, že podstatným rysem života je určitá míra nejistoty

a opravdu jisté je jen to, že nakonec zemřeme. Stejně obtížně se vysvětluje, že člověk zbavený odpovědnosti, je otrok, který nemá právo se svobodně rozhodovat. Může to znít přehnaně, ale pravice přitakává životu a lidské důstojnosti, zatímco levice vede k umrtvení a degradaci lidí na chovná zvířata.

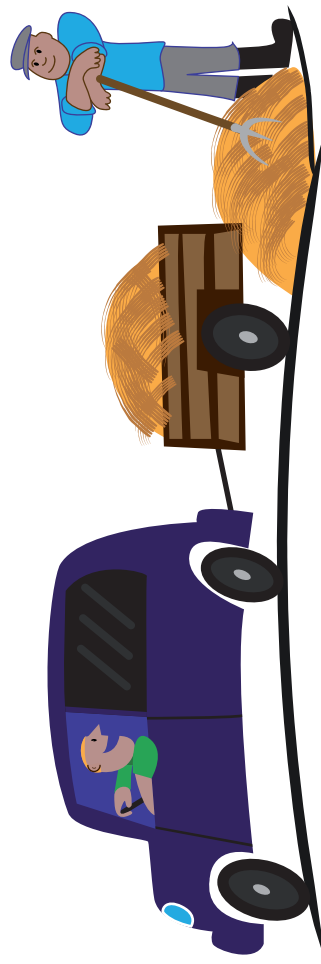

6. CO SE STANE S VAŠÍM HLASEM

Volby mají svá pravidla. Ta jsou dána zákonem, jsou velmi přesně popsána a říkáme jim *volební systém*. Nás zde zajímá volební systém ČR pro parlamentní volby. Každý by jim měl rozumět, protože hráč, tj. volič, který nerozumí pravidlům, snadno udělá chybu. Dělat chyby se nevyplácí.

První rozhodnutí, které občané při volbách dělají, je, zda půjdou nebo nepůjdou volit. Každý se rozhodne zcela svobodně. Nikdo nikoho nemůže donutit, aby volit šel. Rozhodnutí v této otázce však má své velmi jasné důsledky, od kterých nás zase nikdo nemůže osvobodit. Pokud někdo jde volit, vysloví svůj názor na budoucnost země, tedy i na budoucnost svou. Může vyhrát a bude spokojen. Samozřejmě, že může být i přehlasován. Ale učinil, co mohl a patrně bude mít v parlamentě někoho, kdo za něj bude upozorňovat, že věci nejsou tak jednoduché a jednostranné, jak to vidí vítězná většina.

Pokud někdo k volbám nepůjde, ponechá na druhých, aby rozhodli o budoucnosti země, a tedy i o budoucnosti jeho. Takový člověk se svým rozhodnutím nic nerozhodovat stává nesvobodným. Budou o něm rozhodovat jiní. Ať se tedy pak pěkně tiše podřídí příkazům, které bude dostávat a nehudruje. Zvolil si,

Hodíte mi tam ještě pár argumentů!

že bude sluhou bez vlivu a názoru. Ve volební místnosti by se hodilo vydávat povolení nadávat na poměry. Ti, kdo by ho neměli, by museli držet pusy. Pro ně by to byl šílený trest, pro rozumné lidi kolem vysvobození od planých řečí.

Volební neúčast má ve volbách značný význam, který si mnoho politikou otrávených občanů asi neuvědomuje, protože by jinak k volbám šli. Náš volební řád je takový, že nevyužitý hlas, tj. hlas toho, kdo nešel volit, je úměrně rozdělen mezi strany, které se dostanou do parlamentu. Nechce-li se vám jít volit, položte si otázku takto: *Chci opravdu dát část svého hlasu straně, kterou bych, kdybych volit šel, nevolil ani v opilosti?* Uvědomte si přitom, že volby vždy má dvojitý význam: volíme někoho, ale také proti někomu. Pokud je vám zatěžko najít nějakou stranu, pro kterou byste volili, zvažte, zda nechcete říct jasně a rozhodně *Ne!* nějaké jiné straně. Volit proti někomu je jistě méně radostné, než volit pro někoho. Může to však zemi, a tedy i vás, ochránit před něčím, co byste opravdu nechtěli zažít.

Stejný osud stihne také hlas, který dáte nějaké straně, která se nakonec do parlamentu nedostane. Lidé, kteří volí straničku bez jakékoli šance, mohou mít smysl pro humor a dávají najevo svůj postoj k politice. Považují volby za šaškárnu a navrhují strany jako „Strana houbařů“, „Hnutí za převýchovu chroustů“,

„Strana hádankářů“ apod. Sympatická by mohla být jejich koalice „Unie pro smích“. Po volbách tito recesisté zjistí, že je po legraci. Ani nejveselejší, ale odpovědný, člověk takto při volbách nežertuje.

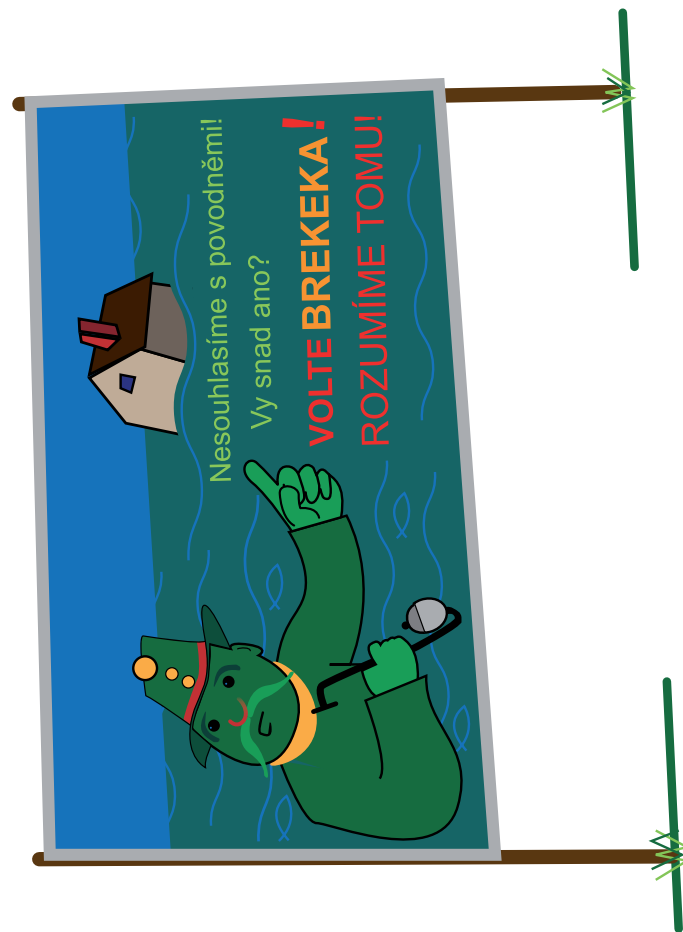
Problém mohou mít voliči, kterým se líbí seriózní program některé menší strany, která se do parlamentu dostat může, ale nemusí. Tito voliči svůj hlas riskují. V tom jim nikdo nepomůže. Bohužel jim na pomoc spěchají agentury pro výzkum veřejného mínění. Jejich odhady jsou někdy docela dobré, ale vždy to jsou odhady a někdy se také agentury naprosto zmýlí. Podezírat někoho je nepěkné, ale za dnešního stavu společnosti mohou tyto odhady být účinným prostředkem k ovlivňování voleb. Výsledky „výzkumů“ si někdo objedná a dobře zaplatí. Co tedy s tím? Uvědomit si, že hlas pro slabou stranu znamená riskovat ho, a na druhé straně dát hlas velké straně nejvíc podobné mé oblíbené, ale ne dost jisté straně, znamená jistotu, že bude uplatněn a ne rozparcelován.

Billboardy

Billboardy jsou nejsilnějším nástrojem v předvolebním sebe-představení politiků. Zde uvedu jen tři skutečnosti, na které je dobré se zaměřit. Prvou z nich je, že z hesel vůbec není jasné, jakými cestami a metodami má být slib hesla naplněn. Mohlo by být docela lákavé sáhnout po programu s několika hesly typu: *Zajistíme nepočmárané zdi, ticho a bezpečí na ulicích, klid v noci* apod. Nevíme-li však, jak to daná strana zařídí, mohli bychom být překvapeni, až by vyšel zákon, který pošpinění zdi bude trestat smrtí a noční klid bude vynucen zákazem vycházení po osmé večer a před šestou ráno.

Druhou skutečností je přeháněná familiárnost. Na billboardech nám budoucí premiéři občas tykají a podepisují se křestním jménem. Někomu to může zaimponovat. Měl by však uvážít, co se stane ve vrátnici ministerstva, až tam řekne: „Já jsem nákej Suchohříbek z Kozolup a přišel sem za Ferdou na kus řeči.“ Skoro s jistotou lze předpovědět, že zasáhne ochranka. Kdyby takový kámoš docílil, že přijmou k předání malou pozornost, domácí syrečky a lahvinku slivovičky, je málo pravděpodobné, že by doputovaly do ministryny pracovny.

Za třetí je třeba být opatrný na politickou stranu, jejíž předvolební hesla jsou formulována tak, aby

se dala skandovat, nebo se z nich skandovaná hesla mohou udělat. Starší z nás si pamatují na skandující dav v rukách demagoga. Mladší, kterým závidím, že tuto zkušenost nemají, vřele doporučuji, aby se o tom poučili v knížkách a filmech. Nepřál bych jim, aby si tuto zkušenost museli udělat.

Volební kampaně mají ráz velkých ohňostrojų. Strany vystřelují gejzíry různobarevných rachejtlí, které celkem rychle vyhoří a zhasnou. Zůstane po nich dusivý zápach střelného prachu. Když se pak rozptýlí čmoud, změní se nádhera ohňostroje v ubohé smetiště poseté prázdnými obaly a ohořelými zbytky. Naštěstí se při opětovném pohledu vzhůru objeví odvěká světla hvězd, které se pohybují a seskupují podle neproměnitelného řádu, který je obrazem řádu mravního.

Zkušené ohňostrojci ovšem vědí, že svůj tyátr mají uzavřít ohlušujícími petardami, a proto pár hodin před skončením kampaně vystřelí skandální obvinění protivníků. Ti se objeví v apokalyptickém záblesku, který na pár vteřin ukáže tajemné provazce spiknutí vedoucí do ďábelského centra někde v Tramtárii, odkud je řízena armáda moci, která nás spolkně jako malinu. Na takový klip se už napadený politik nemůže ozvat, protože je odpískán konec zápasu. Taková petarda otřese už ustálenými názory voličů a uvede společnost do panického strachu nebo aspoň znovu

do zmatku. Protože panika je davová psychóza, jdou k volebním urnám lidé ve stavu psychického vyšínutí a v něm mají rozhodnout budoucnost země. Lékem tu je studený náčinek na čelo a otázka, zda je vůbec předložená konstrukce možná, jak je podložena důkazy atd.

15. ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ

V této sérii úvah jsem se pokusil ukázat, že každé skutečné volby jsou rozhodnutím o životě vlastním a zároveň o životech druhých lidí, k nimž patřím díky svému občanství. Je to rozhodnutí zásadní, protože jím ukazují svůj životní postoj a beru na sebe vše, co mi to přinese. Odevzdaný hlas je rozhodnutí o hodnotách, které uznávám a je také vyznáním mého osobního občanského kréda. Takto závažné rozhodnutí vyžaduje uvážlivost a věcnost.

Zásadními otázkami, které zodpovídáme u každých politických voleb jsou:

- 1. Jsem demokrat?** Pokud ano, nebudu volit extremistické ani výrazně autoritativní strany.
- 2. Jsem sebevědomý a odpovědný?** Pokud ano, jdu k volbám, protože jinak za mne rozhodují jiní a zbavují se práva cokoli v budoucnosti ovlivnit.
- 3. Jsem pravicově nebo levicově orientován?** Jsem-li orientován pravicově, budu volit stranu, která na prvé místo staví odpovědného jedince a stát považuje za pouhý, i když nutný nástroj. Jsem-li levicově orientován, mám obavu, že lidé se o sebe neumí starat, a proto preferuji stát, který na to dohlíží. Je to vlastně projev nedůvěry v lidi a mylné přesvědčení, že státní instituce mohou nahradit

přirozenou odpovědnost a lidskou solidaritu.

4. Jsem pracovitý a obětavý? Pokud ano, znamená to, že jsem připraven pomáhat potřebným, tj. být sociálně solidární. Budu však volit pravicově, protože nesouhlasím, aby se umožňoval snadný, zábavný život lidem, kteří pro společnost nechtějí nic dělat.

5. Jsem hospodář nebo fanfaron? Jsem-li hospodář, budu volit strany středu, spíš asi tu, která usiluje o vyrovnaný státní rozpočet.

6. Jsem rozvážný a rozumný? Pokud ano, dám si pozor na předvolební triky, populistické sliby a velká deklaratorní gesta a budu se i v předvolební vřavě řídit svým rozumem.

7. Jsem konstruktivní? Pokud ano, nechci ztrácet čas hádkami, a proto nevolím milovníky kontroverzí.

8. Jsem slušný člověk dbalý cti? Pokud ano, odmítnu stranu, která pomlouvá a tupí své protivníky.

9. Mám naději v budoucnost? Jestliže ano, pak budu spíše volit stranu s dlouhodobým záměrem, než tu, která uvažuje v rozmezí čtyřletého volebního období.

10. Jsem pragmatický materialista? Pokud ne, odmítnu strany, u kterých nenacházím dostatečný a opravdový zájem o celkové pozdvižení kultury žití a snahu o výchovu k věrnosti, odpovědnosti, osobní solidaritě, spolehlivosti ve slově a spolupráci,

běžné slušnosti a sebekázně a dalším sociogenním vlastnostem.

Když si poctivě odpovíte na tyto otázky, zjistíte, kdo jste a jací jste. Poznáte, co potřebuje naše společnost i co pro to můžete udělat vy sami. V žádném případě nepoznáte, **koho** máte volit, ale budete vědět, **jak** se máte zamyslet, kam spolu s ostatními chcete směřovat. Volíme cestu do budoucnosti, ne jen dopravní kontrolu pro tuto cestu. Jít po ní musíme všichni. Také práci a uskutečňování změn musíme udělat všichni.

Kdybychom zvolili dobře a měli „vládu mravního povznesení“, bude to mít těžké a nesmíme ji v tom nechat. Ukáže-li se nová vláda být „vládou dalšího prohloubení mravní krize“, museli bychom se pokusit jí v tom zabránit.

Obsah

1. Úvodní upozornění.....	3
2. Společnost a stát	3
3. Pravice a levice.....	5
4. Demokracie a totalita	8
5. Hospodáři a furianti	12
6. Co se stane s vaším hlasem	15
7. Zachránce a viník.....	19
8. Rozvaha a nerozum	22
9. Předvolební kampaň.....	24
10. Programy a strany	29
11. Malé zopakování počtů	38
12. Společenský rámeček voleb	42
13. Historia magistra vitae - poučme se z dějin.....	45
14. Co bude dělat příští vláda?	49
15. Závěrečné shrnutí	52